

COSINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA □

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul IV. — Nr. 35.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 6 Septemv. n. 1914.

În toiul cel mai mare al luptei! — Icoana unei lupte date de trupele din centrul armatei noastre din Galiția, în împrejurimile Lembergului, contra năvalei dușmane mult mai numeroase!

Minele submarine.

În lupta năpraznică ce s'a incins pe mare în războiul de acum, între uriașele flote ale țărilor învrăbite, de sigur minele submarine vor fi și ele printre armele cele mai temute.

Războaiele mai nouă purtate pe apă, dovedesc că nici pușca, nici tunul și nici o altă armă nu e în stare să facă isprava pe care o face o mină de acestea, care prin o singură explozie, zvârlind în aer corabia, omoară sute de oameni și cauzează pagubele cele mai simțitoare inimicului, doar numai zidirea unui vas de războiu, costă zeci și zeci de milioane.

În istoria luptelor pe mare, aflăm, că la 1777 Bushnel a slobozit mine submarine pe râul Delaware, spre corăbiile englezești. Englezii așa s'au apărât pe atunci de ele, că de pe corăbii pușcau spre toate obiectele ce se apropiau plutind către corăbii, și așa de se întâmplă să fie între ele vre-o mină, aceea, în urma pușcăturilor, nimerită fiind de vreun glonte, explodă, înainte de a se întâlni cu vasul de războiu. Le era ușor atunci Englezilor, căci minele de pe vremele acelea erau mine *plutitoare*, adică de acelea cari nu se scufundă în apă, ci rămân la suprafață și pot fi văzute!

Tehnica modernă a adus însă înnoiri și în privința acestora. Azi minele se așează *sub apă*, așa că nu se mai văd și astfel nici apăra nu te poți de ele!

Minele submarine din războaiele de azi, toate sunt legate cu fir de drot de fundul mării. Plutesc și acestea, dar nu la suprafață, ci *sub apă*, la adâncime potrivită, unde valurile le poartă încoaci și încolo, după cât le lasă firul de drot de care sunt prizoniere.

Sunt de două feluri. Unele cari explodează cu *electricitate*. La acestea conduce un fir electric de pe țărnișul mării și când corabia dă peste mină, cineva dela țărniș, care pândeste anume, apăsa pe un bumb și în momentul acela mina explodează, iar corabia zboară în aer!

Serviciul de telefon și telegraf în câmp. Comanda singuraticelor armate, neputându-le avea pe toate aci sub ochi, — căci frontul trupelor se dă uneori pe zeci și sute de kilometri, — ca să poată conduce lupta, stă în legătură cu singuraticile unități prin telegraf și telefon de câmp, — făcut în grabă de trupele tehnice. — Aci vedem o stațiune de acestea de telefon și telegraf în câmp. Comandanții privesc prin ochiari departe ducătoare, câmpul de luptă, și primesc știrile de culo și de colo, putând pe baza lor să dea îndrumări, ca ici să meargă întăriri, dincoala să se ație, că vine cutare oaste inimică, etc. E acest telefon și telegraf de câmp, de cea mai mare însemnătate în războiu.

Celalalt soi de mine, sunt cele simple, cari plutesc sub apă, atârând de drotul țintuit pe fundul mării. Acestea explodează cât ce se atinge corabia de ele. Anume, corabia izbindu-se de mină, care e rotundă, îi lovește cuițele ce stau pe ea ca țepalele ariciului, cuițele intră în mină și fac să se aprindă praful exploziv din ele, care sparge apoi cu o detunătură grozavă mina ce e în stare să azvârle în aer și cele mai mari vase de războiu. Că pe putere enormă au minele submarine, ne-a dovedit-o îndestul războiul ruso-japonez și vom vedea-o cu siguranță și în războiul de acum.

Dar sunt în mare adâncimi de acelea, unde nu e cu putință să fixezi firul de care să se lege mina. Acolo se folosesc apoi și azi minele plutitoare, cari umblă pe mare purtate de valuri, fără să le rețină ceva. Deoarece minele plutitoare sunt, chiar din cauza că umblă pe unde le place în largul mării, foarte primejdioase și pentru corăbiile celui ce le așează, se întrebunțează mai rar, folosindu-se numai de acelea, cari după o oră sau două de plutire pe apă, în ca-

zul că nu se izbesc în timpul acesta de vre-o corabie, explodează de sine și se nimicesc ele singure.

În războiul ruso-japonez au printru de mine submarine 25 de corăbii mari de războiu și o grămadă de cele mici. E drept că vasele de războiu umblă cu foarte multă grijă și

Ludvic Freiherr v. Holzhausen, colonel, comandantul corpului de armată „Deutschmeister“ din Viena, căzut pe câmpul de luptă. A fost împușcat pe neașteptate, din ascunzătoare, nu în luptă.

Gara dela Noua-Suliță (Nowoselitzka) comuna rusască de hotar, la care se împreună hotarele alor trei țări: a Rusiei, a României și a Austriei. — În jurul acestei comune s'au dat multe lupte între armatele austrougare și cele rusești. De multe ori ale noastre au trecut din Noua Suliță încolo, apoi iar Rușii încoace, ca valurile unor ape ce se întâlnesc furioase.

cearcă în tot chipul să încunjure locurile primejdioase, totuș, numărul corăbiilor ce se războesc acum, fiind neasămănat mai mare ca în războiul japonez, ne putem aștepta în războiul de față la colosale jertfe pe mare.

Începutul jertfelor l-a făcut deja vasul de războiu „Amphion”, până nici nu se începuse bine bătaia pe apă. Lovindu-se de o mină ascunsă, a fost zdruncinat total și s'a scufundat, fără să se fi putut salvă ceva de pe el.

Ce potop în corăbii va fi încurând pe urma minelor, ne putem închipui când ne gândim, că lupta se poartă aproape peste tot întinsul apelor și că singura Anglia are peste două mii de corăbii.

□ □ □

Moartea Papei Piu.

— O scenă la poarta Împărăției de veci. —

Priveală dureroasă și interesantă: când cele mai mari și mai puternice popoare creștine ale Europei s'au înleștat în războiu de moarte, se stinge la Roma, căpetenia văzută a celei mai mari părți din creștinătate... Blandul patriarh al Romei, îngrozit par'că de vuetul atâtor oști potrivnice, părăsește acest pă-

mânt îndușmănit, și-și caută adăpost în altă lume, mai senină.

La poarta împărăției de veci adestă Petru, vârhovnicul Apostolilor, și caută cu ochi atenți înspre zările fumurii ale lumii de jos. Se aud de acolo zgomote neobicinuite, bubuituri năpraznice, ca loviturile de trăznet, duduț de copite și uruit de roți. Și prin seninul nopților se zbat șerpi de flacări, încrucșiindu-se. Locuitorii pacinici ai ceriului, devin atenți. Și, cei mai nerăbdători, dau năvală spre porți, asediind cu întrebări pe albitul portar.

— Sfinte Petre, ce se petrece jos? De ce se zgudue temelilele pământului?

Dar nici apostolul nu poate să dea lămuriri. În depărtarea sa, lumea oamenilor se învâluie tot mai mult în nori groși. Și vuetele cresc tot mai înfricoșat.

În zorii unei zile, deodată cu aurora, când moșneagul portar ațipise, după atâta neliniște și zbucium, în porțile ceriului răsună trei bătăi line, obosite.

— Deschide, Sfinte Petre! Deschide!

Portarul tresare și la auzul glasului străin în ușa de aramă se învârtă cheia uriașă.

— Cine-i?

— Eu, Sfinte Părinte, umilul tău urmaș, Piu, din scaunul Romei.

Marele apostol rămâne o clipă uluit. Apoi întinde o față aprinsă spre noul sosit. Arama porților se înflăcărează și reflectează pe fața sositului o lumină stranie.

— Piu, tu ești?

— Eu, Părinte Petre, eu.

În mintea Apostolului se aprinde o amintire veche și pe buze îi răsar o întrebare blândă, duioasă:

— Et nunc, *Quo vadis*, amice?

Urmează o clipă de tăcere grea, adâncă. Se aude par'că de peste porți adierea aripilor îngerești.

Apoi cu ochii plecați, cu mijlocul frânt, obositul călător grăește:

— Sfinte Petre, am venit aici în împărăția păcii. N'am mai putut stă acolo, jos. S'au sculat împărați peste împărați, crai peste crai. Pământul e greu de oști și văzduhul de zborul gloanțelor ucigătoare. În vuetul războaielor, glasul meu slab a amu-

Feldmarșalul englez Sir Iohn French, comandantul armatelor unite franco-engleze din Nordul Franciei, — cari fac împotrivirea la năvala germană ce vine pe aci, din Belgia, înaintând asupra Parisului.

Vederi din armata rusească: Chipul de sus de sub 1. ne arată *infanteria* rusească, înarmată cu pușcă cu repetiție, dar cu baionete mai lungi ca ale puștilor noastre. — 2. Soldat rusec în starea „drept!” („haptac”). — 3. *Infanteriștii* făcând salutarea cu arma. — 4. Vedere din tabăra rusească, în vreme de odihnă. — 5. Trăsura de cărat hrane. — 6 și 7. Tipuri de soldați ruși. — 8. Ofițer spionând depărtările cu ochianul.

Cei dintâi răniți, aduși la Budapesta de pe câmpul de luptă și luți în grija lor de ajutoarele „Crucii Roșii”, care i-a legat și îngrijit.

țit. Sufletul mi s'a strâns de groază și am plecat. Trimiteti pe altcineva mai tare. Eu am fost omul blândetii, și cu cea dintâi bubuitură de tun mi-am încheiat rostul. Vreau să mă odihnesc. Sunt oboosit. Să nu mai aud zgomotele crâncene de jos. Primește-mă, sfinte Petre!

Glăsul drumarului s'a stins. Fața crispată de durere i-a căzut pe pept.

Sfântul Petru s'a cutremurat o clipă, a căutat cu milă părintească la sfârșala călătorului din fața sa. Apoi zise:

— Bine, Piu. Rămâi. Odihnește-ți inima. Domnul nu-și va părăsi noroadele sale. După furtună totdeauna apare soarele aducător de pace întăritoare, dulce. Lumea nu se va prăpădi nici pînă asta. Adevărul Domnului va birui. Și popoarele se vor îmbrățișa iarăși, ca copiii unui singur tată. Lumina nu pierie, ci mai vărtos luminează întru întunec. Pasă, Piu, odihnește-ți oasele sleite de groază, turma Domnului nu va rămâne pustie...

Poarta se închide lin în razele soarelui care răsare, iar cărentul Apostol pleacă să facă știre Domnului...

Cam așa se va fi desfășurat o scenă, colo sus, în zarea depărtată a văzduhului, o mică fărâmiță în tragedia înfricoșată, la care participă astăzi bătrâna Europă. Sandu.

Noul Pontifice a fost deja ales în persoana cardinalului Della Chiessa Iacob, Metropolitul de Bologna, care ocupă tronul papal sub numele de Benedict XV.

RÂNDURI MĂRUNTE

Redacțional. Proprietarul acestei reviste, dl *Dr. Sebastian Bornemisa*, intrat la începutul mobilizării sub arme, fusese concediat dela Regimentul 87 din Cilli (Austria) și, întors acasă, a mai putut îngriji de revistă până la numărul trecut. Plecat acum de nou și dus de sigur și dsa la războiu, — pe timpul cât va lipsi dintre noi, îngrijirea acestei reviste a avut bunătațe a o primi asupra dsale dl *Dr. Nicolae Damian*. Dorim ca, nu peste mult, dl *Dr. Bornemisa* să se întoarcă sănătos între noi, spre a-și putea urma frumoasa muncă literară ce a întreprins prin această revistă.

Îngrijirea răniților în războiu.

Oamenii își dau toată silința să aline, cât numai se poate, ororile războiului. Această chemare o au mai ales trupele sanitare, cari se țin totdeauna în urma trupelor combatante, cu scop să culegă pe cei răniți și să-i împărtășească de primele ajutoare.

Armele moderne de astăzi au scopul nu atâta să omoare pe dușman, ci mai ales să-l facă imposibil de luptă, scoțându-l din linia de bă-

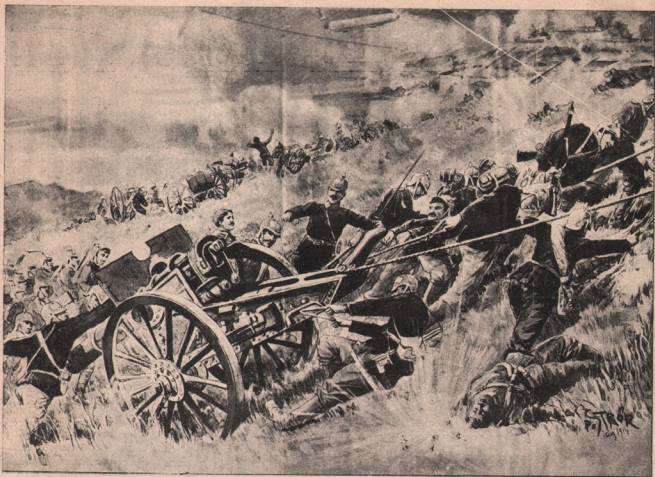
taie și lăsând cale liberă oștilor biruitoare. De aceea în războaiele din timpurile mai nouă prevalează rănirile. Glonte de oțel al puștilor „Manlicher”, afară de cazul că atinge părți nobile din trupul ostașului, nu e atât de primejdios ca plumbul puștilor vechi. Rana făcută de oțel e foarte mică și se vindecă repede. Trece ca o sulită de foc și abia lasă urmă. O legătură bună și repede, poate chiar să țină pe soldat în front se lupte mai departe.

De toate împrejurările amintite se ține seamă în chirurgia din campanie. Fiecare trupă, ori detașament singuratic are după sine, la câteva sute de pași dela front, *ambulanța de ajutor*, adăpostită în umbra unui copac, sau a unei coline. Locul ei e marcat cu steagul crucei-roșii. Acolo se găsește medicul regimentului cu trupa sanitară. Din acest loc pleacă soldații sanitari să culegă de pe linia focului pe cei grav răniți. Cei răniți ușor vin înșiși la locul de ajutor, după ce s'au pansat cum au putut cu ceea-ce aveau la dânsii.

Cel dintâi lucru ce se face în dosul liniei de foc e *clasificarea răniților*. Cei răniți ușor sunt bardajați de medic și dacă rana a fost mai neînsemnată se reintore la luptă. În caz contrar, sunt îndrumați pe câteva zile la stațiunea celor ușor răniți, care constă din trăsuri de ambulanță în dosul trupelor. Aceste trăsuri înaintează cu trupele. După vinde-

Câni în slujba sanitarilor. Pentru a căuta pe câmpul de foc printre morți pe cei răniți, — au fost dressați și câni, cari aleargă printre cei căzuți și conduc pe sanitari la cei cari nu-s morți, ci pot fi încă aduși la sine, că mai dau semne de viață.

Lupta Germanilor la hotarele Franceze. Artileria germană grăbește, trăgând după sine cu toate puterile tunurile grele pe deal în sus, pentru a ajunge la o poziție de unde poate coopera cu succes la lupta grea dată în jur de Metz.

care se înfățișează numai decât la companie.

Pe cei grav răniți îi transportă numai decât în trăsurile anume, la *locul de bandajare*, unde lucrează trei secțiuni: secția de primire, cea de *chirurgie* și a treia de *plasare*. La secția de primire e vizita amănunțită a răniților. Constată medicii starea bolnavului, dacă i se mai poate da vre-un ajutor sau ba? În cazuri desperante, rănițul e așezat undeva pe paie, la adăpost, și i se dă să bea apă câtă cere, căci setea chinuie grozav pe bietii răniți. Cel puțin să moară cu ultima dorință îndeplinită...

Răniții cărora li-se poate ajuta, sunt duși la secția de chirurgie. Aici se fac bandajările și se operează. Firește, conștient și uman. Operația constă mai ales în amputări, în extrageri de schije, unde e neapărată trebuința.

De aici bolnavul e dus la *biroul de plasare*, unde e împărțit sau la spitalul de campanie cel mai apropiat,

sau la vre-un spital din localitățile din jur. Din acestea, după trebuință și împrejurări, e transportat în lăuntrul țării, unde va avea să zăcă până la vindecare. Transportul se face, în cazul din urmă, mai ales cu trenuri de ambulanță anume echipate, cu locuri pentru răniți cari zac și pentru alții cari pot să șadă.

Intre trenurile acestea sunt unele aranjate complet ca nește spitale, cu paturi, dormitoare, apotecă și alte înlesniri potrivite, încât răniții sunt provăzuți cu tot confortul modern și științific.

La tot cazul, cu însuflețirea cu care sunt petrecuți soldații spre războiu, cu aceeași duioșie și dragoste sunt îngrijiiți în cazul că glonte de dușman îi rănesc. Războiul, cu toată grozăvia lui, nu poate ucide în inimile oamenilor mila și simțul de caritate.

Chartele câmpurilor de luptă vor fi aduse în numărul viitor al „Cosinzenei”, pentru a ușura cetito-

rilor priceperea luptelor uriașe ce se dau la hotare. Vom aduce trei harte: una generală a Europei, cu statele ei războite; alta specială a câmpului de luptă dintre Germania și Austroungaria cu Rusia, și a treia hotarelor franco-germane pe care se dă lupta între cele două națiuni mari vrășmașe.

Rugăm stăruiti să aboneze mai mulți „Cosinzeana”, ca să aibă atât acele harte cât și bogatele chipuri ce aducem dela războiu.

Dela 1 Sept. pân' la Anul-Nou
se poate abona „Cosinzeana” pentru numai 3 cor. 60 fil!

— Numeri singuratici din „Cosinzeana” se găsesc spre vânzare în toate locurile unde se află de vânzare „Libertatea”!

Plin de griji...

Stai pe-o clipă 'n cale plin de griji, străine,
Și privește arcul bolții de cleștar...

— Ca de-o groază parcă văile sunt pline
Și din culme 'n culme trece-un țipet rar!

Nu-i înfricoșatul norilor incaer,
Nu-i, o, nu-i pustiiul vânturilor reci,
Nici întârziatul negurilor caer
Ce-oflește vârful ierbii pe poteci...

Nu-s căderi de ape despicate 'n spume
Nici ecou de vifor rătăcît pe drum
...E un plânsset jalnic, plâns de-o 'ntreagă lume,
Cântecul amarnic ce s'aude-acum!

Căci din patru vânturi goarne de alarme
Cu porunci trimise de 'mpărați și regi,
Au nălțat drapele și-au chemat la arme
Cărduri înegrite de popoare 'ntregi!...

Frați din țări diverse, printr'o crudă soarte,
Se privesc în dunga ochilor sticloși,
Brațul lor e fulger purtător de moarte,
Cum erau pe vremuri asprii lor strămoși...

Plânge frunza 'n urma celor cari plecară
Cine știe dacă s'or mai re'nturnă!?
Căci s'au dus să-și schimbe soartea lor amară...
— Doamne, doamne, măcar dac'ar fi așa!

...Toamnă 'ndurerată cade pe câmpie,
Ochii-s plini de lacrimi, vetrele-s pustii,
Parcă oare-unde cineva-acum scrie,
Cu condeiu de sânge, negre tragedii!

T. MURĂȘANU

DESPĂRTIRE

AL. CIURA

Compania a șaptea e gata de drum.

Lumea se îngheșuie în fața cazarmii, privind la
flăcâii, ce se înșirue în rânduri duble, în mare ținută
de războiu.

Ei poartă frunză verde la chipiu, și flori la nas-
turi bluzei.

Comandantul companiei ordonă:

— Flăcăi, suntem creștini! Plecăm la bătaie. Viața
noastră e în mâna lui Dumnezeu. Să ne facem o sfântă
cruce!

Rândurile flăcăilor tresar, ca de zguduirea unei
înforări. Ei își ridică, palizi, chipiele, își fac cruce, în-
gânând: „Dumnezeu să ajute!”

Rândurile se aliniează; muzica începe un marș;
compania pleacă.

La poartă li se alătură femei și copii, — mai ales
femei, — pășind prin prafu luiței, în tactul muzicii mi-
litare. Trupele se concentrează în piață; gornistul sună
„Rugăciunea”; soldații stau smirnă, cu arma la picior.

Apoi se înșirue de nou — și pleacă spre gară.
Oțelele scilpesc în soare; valuri de praf aurii plutesc
de-asupra lor, învăluindu-i ca o rețea diafană.

În urma companiei, — în urma trupei, „Crucea ro-
șie” — ordonanțele ofițerilor, pășesc, incurcându-se, cu
pașii lor neobicinuiți cu marșul reglementar.

Unul din ei e palid, cu ochii roșii de plâns. El
trece buimac, cu ochii țântă la stăpănu-so. Își amintește
convorbirea, ce a avut-o cu el, în momentul plecării.

— Ascultă, măi băiete! Vezi aci în geamantan
am paralele. În colțul de deșub e o scrisoare pecet-
luită. Dacă oi cădea, să le dai neveste-mi. Celelalte
să fie ale tale, dacă oi muri: ghetete, hainele, revol-
verul... toate!

Ofițerul îl privește încruntat, pe sub gene; ordona-
nța stă palidă, clipind tot mai des din ochi.

— Ai înțeles?

Ordonanța nu se mai poate stăpăni. El izbucnește
de-odată într'un plâns cu sughițuri:

— Să nu vorbească domnu așa, că dacă moare
domnu lăitnant, să fiu al dracului, de nu mă împușc
și eu...

Ofițerul surăde:

— La, lasă bocetele, frate! Și tu ești cătană, să
te tânguești ca babele? Înainte — marș!...

Și ordonanța, amintindu-și scena aceasta, simțeste
că ochii i se fac tot mai tulburi, și abia îl mai zărește
pe stăpănu-so, trecând ținș în dreapta companiei,
răspunzând la salutul de adio al cunoscuților, cu sabia.

La gară, feciorii se postează dealungul liniei fe-
rate, spărgând rândurile.

Ei se împrăștie la o bere, în fața cărciumei de
lângă gară. Femeile și copiii se ațin pe urma lor. Se
așează la mese și închină: „Doamne ajută... Să ne ve-
dem sănătoși!”

Trei feciori chipeși se postează chiar de margine.
Ei poartă câte un steguleț tricolor în țeva puștii și
peste umeri încă au eșarfă tricoloră. Doinesc în gura
mare și ciocnesc păharele:

— Să trăiască patria și împăratu! Să trăiască
Români!

De pretutindeni răspund aclamări, în românește,
ungurește și săsește.

Și iată, că patria nu e primejduită și jandarmii
nu pun mâna pe armă; flăcâii își petrec veseli, cu tri-
colorul în țeva puștii, gata să plece la bătaie...

S'aud chemări de pretutindeni. Rândurile împrăș-
tiate se încheagă cu greu. Grupuri-grupuri de soldați
stau, pe de margini, îmbrățișându-și nevestele, ce plâng.

Unul ține în brațe un copilăș de 3—4 ani, care privește vesel la tinichelele sclipitoare de pe pieptul tatălui; o fetiță mai mărișoară îl ține de mână, ștergându-i, din când în când sudoarea, cu batista... Nevasta plânge, îl îmbrățișează... se sărută prelung, schimbând vorbe întretăiate de suspine.

— Să spui, la cei cinci copii ai mei de acasă — începe unul — să spui copiilor mei...

Dar vorba i se oprește în gât, el completează fraza cu un gest:

— Voc bună!

Părechile se duc îmbrățișate, într'o încețare înfrigurată, până la vagoane.

Un jandarm, dă să-i despartă, spunându-le, că nu e permis să meargă prea aproape de vagoane.

Soldatii îl dau la o parte, fără să-l ia în seamă, — continuându-și în tihnă șoptul intim cu nevestele. Alții, mai timizi, prind curaj și ei: „Hai mai aproape, Veto! Hai și tu...”

Dame din elită și din clasa mijlocie se strecoară prin imbulzeală, împărțind soldaților pachetele cu prăjituri, zozonaci, carne, până și țigarete.

Observ, cum soldații desfac pachetele, iau pentru ei țigările, iar celelalte le dau nevestii și copiilor. „Luați-le voi, că noi avem ce mânca aici...”

Se începe urcarea în vagoanele împodobite cu flori.

Trupele se orânduiesc frumos, câte 36—40 într'un vagon, înghesuindu-se prietini și cei dintr'ua sat, c'it mai aproape unul de altul...

S'aud chiuțuri, răcnete, plâns de femei.

Rar am văzut flăcăi lacrimând. Ei treceau, cu fețele arse de soare, cu buzele contractate, cu o dungă întunecată la îmbinarea sprâncenelor. Ici-colo, câte unul de-și mai trecea mâna peste față, ca pentru a-și șterge sudoarea...

Și iarăș li se împărtășesc țigarete și beutură și mâni gingașe aruncă asupra lor o ploaie de flori.

Ei ridică florile și le asvâră apoi asupra nevestelor și a copiilor, cari sunt acum departe, dincolo de cordonul gendarmilor.

Pe peron nu mai sunt decât ofițerii, cari mai au răgaz vre-o 10—15 minute, să-și ia adio dela iubiiții lor. Comandantul companiei, cu un buchet de flori în mână, își îmbrățișează nevasta, spunându-i la ureche cuvinte de mângâiere. Ea plânge cu sughituri, zguduindu-se în tot trupul. Cei de pe peron se calmează cât pot, dar cu toții simțesc, cum inima le palpită mai repede, și tâmplele le zvăcnesc cu un zgomot surd...

Gornistul sună alarma.

Țipetul goanei spintecă văzduhul, ca o săgeată de argint.

Ne strângem mâinile; simțim cum degetele tremură înfiorate de atingere, ochii ni se tulbură...

Încă o îmbrățișare.

Locomotiva scoate un țipet mănos și trenul se

mișcă încet și majestos, plin de flori și de verdeată, plin de atâtea vieți scumpe nouă, ce pleacă de acum în ploaia vrășmașă a gloanțelor și obuzelor, să-și verse — ca și străbunii lor — sângele pentru țară...

Au trecut acum și vagoanele din urmă.

La cel din urmă geam, comandantul companiei ne face semn de adio, cu buchetul în mână. Îmi șterg ochii, să-l văd mai bine până ce dispăre la cotitură.

...Și acum, că trenul a trecut de mult, îl văd, cum stă la geam, cu ochii lui mari și gânditori, cu o cută întunecată, la îmbinarea sprâncenelor...

— Să veniți cu bine, dragă Bazil!

Veni un glas...

Veni un glas de-alint
Din luna plină-adus
Pe-un fir curat de-argint,
Pe-un fir curat de sus.
Din crângul ferecat,
Venită șopte iar
Și iarăș m'au chemat,
Încet, cu pasul rar,
Să-mi port pe cădruri
Nestinsul vieții dor,
Și noaptea gândului,
Și gândul nopților.

Coboară ușurei
Din lună mi de stropi
Și cad punând scânteii
Pe frunzele de plopi;
Un vânt de paradis,
Trezit din vre-un afund,
Șoptește ca prin vis
Și frunzele-i răspund;
Și toate dinadins
Șoptesc, de par'c'ar și
Că dorul meu cuprins
De ele-ar amuți.

Dar suflatu-mi de fel
Nu pare n'alminalat,
Ci par'c'ascunde 'n el
O umbră de păcat;
Așa l-apasă greu
— Ca plumb pe el turnat —
Un gând cernit mereu,
Mereu întunecat.

ADA UMBRA

ISTORII DIN RĂZBOIU

MOARA PĂRĂSITĂ

M. SADOVEANU

Mă trezii ca dintr'un vis; asfințitul parcă-mi strecurase o taină mare în suflet. Ridicai sabia, care căzuse de-alungul piciorului, întorsei capul spre oamenii mei, cari așteptau tăcuți și foarte liniștiți, și șoptii:

„Înainte!”

Caii se urniră și porniră la pas.

Malurile părăului prin preajma căruia ne strecuram erau pline de verdeață bogată; ici-colo sălcii cu frunzele palite atârnavu nemisicate de-asupra ciururilor de unde. La o cotitură, o rață sălbatecă bătu apa cu aripile, măcăi aspru, se repezi în sus și se îndreptă ca o săgeată spre asfințit. Liniștea adâncă se întinse iar, infumurarea înserării se făcea din ce în ce mai deasă.

Eu nu mă simțeam tocmai bine. La zborul raței îmi tresărise inima, — ce va fi când se vor arăta capetele dușmanilor printre sălcii? Frică în adevăratul înțeles al cuvântului nu-mi eră, dar simțeam o greutate în piept, o presimțire tristă parcă. Îmi inchipuiam cu toate acestea că, după întâia clipă, zvâcnirile vor încetă, înflăcărea mă va cuprinde și mă voi simți în stare să înfrunt lumea. Dar acestea erau *idei*: niciodată nu făcuseră proba.

Gândind așa, mă întorsei în șea și privii spre cei zece oameni cari mă urmau. Erau liniștiți, se cumpăneau înainte și înapoi, după pașii regulați ai cailor. Farmecul înserării le cucerise și lor sufletele, ochii cercetau cu lene și cu nepăsare împrejurimile; frunzașul Pintilie chiar zâmbea în sine răsucindu-și mustața; numai sergentului Savin îi scânteau, sub sprâncenele groase ca două mustați, picăturile de păcură, și parcă sfrdeleau malul părăului înainte; iar urechea lui ar fi auzit și lunecarea unui șarpe prin erbării.

Îl întrebai încet:

„Ce zici tu, Savin?, nu mai vin cercetașii...”

El răspuse cu liniște:

„Poate-au dat de ceva, trăiți, domnule sublocotenent!”

Ceialți se înălțară în șele și se așezară mai bine; unii oftară, ca turburați din gânduri.

Savin zise iar:

„În josul părăului este o moară părăsită, din podul căreia se vede satul. Poate s'au oprit acolo. — Deodată ridică capul și duse mâna la ureche. — Pst! s'aude ceva!

— Stai, șoptii eu, tresărind. Ce este?”

Oamenii se opriră și-și plecară carabinele în lungul coapselor. Un pas rar, greu, amestecat cu altul mai ușor, se apropia.

„Vine Grecu! — zise Savin. Apoi rosti ceva mai tare: Grecule!

— El e!” se auzi un glas întunecat de o răgușală ușoară.

Și deodată eși de după o salcie călărașul, mărunț și bine legat, ducându-și calul de căpăstru.

„Vine și Năstase pe celălalt mal”, zise el, oprindu-se înaintea mea.

— Bine, zisei eu, ce veste?

— Trăiți, domnule sublocotenent, în josul părăului este o moară părăsită. Am văzut eu, cu ochii mei, și a văzut și Năstase, cum au intrat în ea opt Cercheji.

— De unde veneau?

— Din sat: dela furături, pesemne...”

Sergentul Savin începă a se scărpină în cap:

„Opt! Măi tată Marcule, cum o să-i mai măcinăm:

— Trăiți, domnule sublocotenent, șoptii tainic și frunzașul Pintilie, cu rășnița cea mare!”

Eu tăcu. Aveam ordin să fac o recunoaștere în josul părăului și să atac, dacă întâlnesc, detașamente mici, pentru a face prizonieri. Dar aici mergea cam greu. Erau opt, aproape cât noi, și în moară nu eră ușor de pătruns, dacă păgânii ar fi prins de veste. Afară de asta, inima, pârdaľnica, se zbatea, și *presimțirea* ceea nu-mi dădea pace!

Prin sara din ce în ce mai întunecoasă se auziră iar pași, o piatră se rostogoli în părau, undele bolborosiră și Năstase, celălalt cercetaș, se arătă negru printre pletele sălilor.

„A venit Grecu?” șoptii el.

— Venit, răspuse cineva.

— Trăiți, domnule sublocotenent, nici nu mișcă.

Parcă s'au culcat în moară...”

Trecu pe lângă mine și se așeză în rând cu ceialți.

Vedeam eu bine că aveam de-a face cu oameni buclucași: ei mai intraseră în foc și prinseseră gust. Afară de asta, după cât îmi spusese cămarazii, pân-dele și hărțuilele în recunoașteri erau plăcerea lor. Se trezeau ghiorlanii, bătându-se ca acasă la ei, și învârteau carabina cum ai învârti o ghioagă. Acú tăceau și așteptau porunca mea, — și mă gândeam că ticălosul de Pintilie, frunzașul, s'o fi uitând la mine pieziș, cu un zimbet de batjocură. Ce eram să fac? Afară de asta începă a mă furnică și pe mine un fior iute, o dorință. Mă înălțai deodată pe șea și rostii îndesat:

„Înainte, băeți!”

O șoptă iute tremură ca o bucurie printre flăcăi. Și pornirăm încet prin umbra neagră a sălilor.

Pe șesuri și n'văi eră o tăcere nemărginită. Numai departe, pe fânețe, o pasăre tipă ascuți, ca un fierăstrău sub pilă. Și un întunec orb acoperea văzduhul și pământul. Sus, peste clipirile stelelor, treceau grămezi uriașe de nori.

Merserăm o bucată de vreme. Deodată acoperișul ascuți al morii se zugrăvi pe zarea mohorâtă, în făgașul larg al părăului, — și îndată se șters.

Intrărăm într'o roată de sălci bătrâne. Iarba foșnea

uscate în mersul cailor; altfel nici un zgomot, desigurile parcă erau împietrite.

„Aici ar fi bine să descălecăm...”, șoptii eu.

— Trăiți, domnule sublocotenent, — să descălecăm! răspuse sergentul. Și mai avem de făcut ceva: cu câteva fire de iarbă să ne legăm roțile pintenilor, să nu simtă nici greerii din moară. Pe urmă tecile le lăsăm animate la șelile cailor, mergem numai cu penele săbiilor, ca să fim mai sprinteni...

— De bunăseamă!”, rostii eu cu pătrundere. Iar în gând îmi ziceam: Mă, al dracului sergent! Eu am învățat atâta ani prin școli și habar n'am de toate pregătirile acestea! — Și, pe când descălecăm și ne pregăteam în cea mai mare tăcere, îmi treceau prin măruntă fulgerări de căldură și frig, îmi venea să mă întind, n'aveam suflet îndeajuns.

Un făcău rămase cu caii. Noi ceilalți, după ce ne pregătirăm, coborărăm în albia pârâului și începurăm a ne strecură cu luare aminte spre moară.

Și, dintr'odată, după un cot al apei, acoperișul ascuțit se arătă iar, foarte aproape de noi. Ne oprirăm. Grecu și Năstase trecură înaintea, ca să cerceteze cu deamănuntul împrejurimile. Ceilalți ne așezară pe un pat moale și umed de țărână măcinată din malul înalt.

Încet-încet ochii mi se obișnuiră cu întunerecul. Trupul de jos al morii nu-l vedeam, pentru că se amestecă cu malurile pârâului, dar vedeam aproape, înaintea morii, o sticlă întinsă de apă neclintită. Eră vechiul iaz inomolit. Pe margini, câteva pălcuri de vestii. În fundul apei iarăș acoperișul ascuțit, neclintit, al clădirii pustii. Putreziciunile bălții împrăștia în aerul nopții miazme înțepătoare.

Un fluier străpuse tăcerea, și zborul întortochiat, în falfăiri rare al unui lăstun mare de apă, trecu ca un fulger negru pe sticla bălții: cercezașii noștri ajuseseră.

Eu, așteptând și privind cătră moară, mă gândeam. Ce va fi peste câteva clipe? Va bubui carabina și va curge sângele, și parcă nu-mi venea a crede că în liniștea aceea de mormânt se vor putea petrece asemenea lucruri. Ce fac oare păgânii? Au plecat, de nu se simte nimic? Dorm? Poate au dat, în satul de unde veneau, de beutură, și, unor haimanale ca ei, puțin le pasă de poruncile Coranului. Au beut, s'au amețit și acum horăesc în podul morii. Atunci treaba ar fi ușoară, n'am pierde nici vreme multă, nici oameni.

„Trăiți, domnule sublocotenent!”

Tresării. Eră glasul lui Grecu; nici nu-i simțisem întoarcerea. Răspunsei:

„Ce este?”

— Am încunjurat moara, domnule sublocotenent, și n'am dat peste nimic. Ușa e deschisă. Lăptocul e zdrobotit, apa se prelinge pe pământ: prin groapa aceea nimeni nu poate intra, nici eși.

— Dar Năstase a venit?

— A venit și el...

— Bun. Înlanțul morii nu se aude nimic?

— Nimic”.

Mă întorsei spre făcăi. Întunerecul malului eră așa de mare, că nu vedeam pe nici unul. Acu eră acu. O sudoare rece mă înțepă la rădăcina părului. Strigai încet pe Savin. Glasul lui de-abia adîe.

„Aici sunt...”

— Ce facem, mă Savin?

— Intrăm în moară...”

Așa-i! mă gândeam eu, are dreptate... Îmi strecurai stînga în toc, trăsai încet revolverul, îl pipăii, îmi așezai și dragonul săbiei la pumnul mânei drepte și mă mișcai spre moară, pășind în vârful picioarelor. Ceilalți veneau după mine. Dar mergeam așa de încet, încât nici eu n'auzeam pașii.

Deodată răsări înainte-mi, drept pe malul bălții, ușa deschisă a morii, ca o intrare neagră de peșteră. În clipa aceea, fiii cari mă cutreeară stătura, inima începă a bate mai tare, dar nu simțeam absolut nici o frică. Putea să mi se întămpale ori-ce. O tărie nebulă îmi încordă mădularele.

În moară, stăturăm multă vreme neclintii, cu răsuflările oprite, ascultând prin întunerecul acela orb. Dar nimic, nimic nu se simțea.

Deodată mă pipăi o mână. Cineva mi se aplecă la ureche. Bănuii că e Savin. De-abia pricepei:

„S'au îmbăt... Dorm în pod... ori au plecat...”

Scara podului trebuia să fie în dreptul ușii și 'n mijlocul morii. Pipăind, ne strecurară pe scară. La dreapta simțeam pe cineva: eră sergentul, aveam și la stînga un tovarăș, dar nu știam cine-i.

Sus, scara scârțai, un șofan se auzi înaintea. Ca fulgerați de acelaș gând, ne oprisem. Cercezeii erau în pod și dormeau; dar cineva dintre ei trebuia să fie treaz, căci s'a mișcat la pârăutul scării.

Stăteam neclintii și nici nu suflam. Inima îmi bătea tare, rânduri de ameteți îmi veneau, dar nu-mi eră frică. Drept înaintea mea se deschideau în scândurile podului trei ochiuri rotunde, ca la ori-ce moară. Mă uitam neclintit în zarea lor: așteptam să se ridice, din clipă în clipă, o umbră în dreptul întunerecului slăbit, care pătrundea prin ele.

Dar tăcerea ne învalui iar, și după un răstimp ridicarăm și cele din urmă două trepte.

Acum auzii bine un mormăit nedeslușit. Nu știam încă de unde a sosit: dinainte, dîndărăt, ori de pe laturi?

Eram sub acelaș acoperiș cu niște oameni, cari din clipă în clipă puteau să sară ca niște fiare asupra noastră. Iar noi pîndeam ca moartea, și carabinele stăteau gata. Cu toate acestea, în cine să tragi? Eră prostie să începem a face larmă așa cum eram grămădiți, trei sus și ceilalți pe treptele scării. Toți simțisem lucrul acesta și așteptam. Afară de asta, fără de porunca mea, nimeni nu putea face nici o mișcare, iar eu nici gând n'aveam să dau vreo poruncă.

Dar dușmanul, cel ce eră treaz, undeva, într'un

colț al podului, simțise, în buimăceala și 'n somnul amorțitor care-l cercă, că o mișcare neobișnuită trece prin tăcerea ruinei. Un glas răgușit, care mi se păru sălbatec și fioros, mormăi câteva vorbe streine. Întrebă ceva. Apoi tăcu. Iar noi așteptam.

Și, dintr'odată, prin deschizăturile rotunde ale podului trecu ceva neobișnuit, o lumină slabă de vis. Și 'n fund, dincolo de deschizături, pe zarea răsăritului, deodată luna își arătă printre norii negri o margine, apoi izvorî ca o lucire de spaimă. Trei dungii de lumină slabă se strecurară în pod. Și 'n dungile acelea ca într'un fulger, răsări ceva rotund, negru, un cap omenesc. Și tot în clipa aceea un tunet grozav izbucni. La fulgerarea limbii de foc, podul parcă se întinse în laturi dezvălindu-se, și văzurăm lămurit pe ceilalți șapte Cerchezi întinși pe podele. Iar capul negru parcă pleznise în bucăți ca o ghiveala, — și parcă el detunase așa.

Clădirea se umplu de miros de pulbere.

O clipă tăcerea păru că ne prăbușește iar în noapte, — apoi un răcnet cumplit umplu moara, mă simții abătut la o parte ca o pană, a un duriu surd cutremură dușumeaua. — Săbiile sunară ciocnindu-se, auzii trântitură grele, gemete și țipete de spaimă. O limbă de foc și un tunet tresăriră iar în noaptea adâncă și în rumeneala fugară se arătară spinările încordate ale călărașilor și obrazul întunecos al sergentului Savin.

Totul trecu ca o furtună repede. Cineva scăpără, o iască se aprinse. Fața lui Savin se rumeni, pe când buzele se rotunzeau suflând în punctul de foc. Apoi un capăt de luminare se inflăcăra și limba de foc începu a ne tremură umbrele pe păreții negri de scânduri.

Dușmanii zăceau unul lângă altul, zdrobiți, și, sub ei, sângele care curgea, întindea un covor vișiniu. Unii căseau ochii îngroziți, unii erau lungiți, alții zgâr-ciți, cu genuchii la gură. Numai unul trăia și stă plin de spaimă în roata flăcăilor, clănțănăie infrigurat și, din când în când, fără să privească pe cineva, murmură cuvinte răzlete în limba lui, parcă se ruga de iertare. Fesul îi căzuse, și capul rotund, mic, stă plecat, așteptând lovitură din urmă; obrazul masliniu, veșted, și ochii vărăți sub frunte spuneau o durere așa de adâncă, încât te prindea mila.

Sergentul se uită lung la el, apoi se apropia și-l bătu cu palma pe umăr. Îi zise tare:

„Nu te teme, mă, că nu-ți facem nimic...”

Cerchezul ridică cu frică ochii, fără să înțeleagă.

Fruntașul Pintilie crezută că trebuie să-și schimonosească vorba și să dea din mână:

„Bre!.. Nu facem nimic la tine... Luăm prizonier!..”

Și-și întinse buzele într'un răs tăcut, plin de încurajare. Prinsul zâmbi și el cu frică.

Dar se făcea târziu, nu mai era vreme de stat. Vorbii cu glas tare:

„Să mergem!

— Trăiți, domnule sublocotenent, răspunse Savin, să mergem! Atâta ne-a trebuit: un prins. Dela dânsul vom afla noi multe...”

Lăsarăm în podul ruinei, pe ceilalți șapte Cerchezi, cari trecuseră mări și veniseră să moară într'un colț singuratec, pe malul unui părau, — și eșirăm.

Luna se înălțase, nori treceau pe deasupra ei, umplându-se de lumină vântată. Iazul scânteia ca o oglindă mare de argint, nici o aburire nu-l încrețea.

După ce ajunserăm în roata de sălci, încălecarăm, iar prinsul fu suit îndărătul unui călăreț. Înainte de a plecă, scosei tabachera, îmi răsucii o țigară, apoi dădui tutunul și tovarășilor mei:

„Na, mă, faceți-vă și voi câte o țigară, că v'ați purtat bine...”

— Trăiți, domnule sublocotenent!*

Sergentul Savin făcu două țigări. Pe una o dădu prizonierului:

„Na și ție! ți-o fi fiind poftă!”

Apoi, după ce prinsul o luă cu sfială, sergentul îi dădu iasca aprinsă, și zise zimbând către mine:

„Săracul! ce-o fi gândind el acù!”

Când pornirăm, fruntașul Pintilie șopti:

„Ăsta-i de cei care taie pe răniți și-i pradă...”

Nimeni nu răspunse. Prizonierul își fumă pe furis țigara, trăgând cu coada ochiului la fața aspră a sergentului.

Păraul licărea în lumina lunii, caii mergeau linișțiți și oamenii tăceau.

AVIAȚIUNEA MILITARĂ

SISTEMIZAREA ZBORURILOR DE-ASUPRA REGIUNILOR MUNTOASE

Că ce rol mare are aviațunea în viitorul *armatei* lor al războaielor, — se vede și din următorul articol apărut în revista „Ilustrațunea Română” dela București, privitor la felul cum are să fie aranjată aviațunea militară în România pentru viitor. Iată ce spune:

Vecinii se înarmează, ei fortifică hotarele. Noi să le răspundem fortificându-ne sufletele, aceste foruri care nu se demodează, acest granit pe care nu-l poate tocii timpul nici zădărnici dinamita. Și ca expresiune a acestei forțe abstracte, aproape divine, să ne fortificăm în aerul albastru, colo sus, în Imperiul speranței, ieri, al voinței, mâne. Ei sub pământ, noi pe cărările trănzetului, care lovește!

Țară continentală până mai deunăzi, avem acum și noi Oceanul nostru. Navigatori moderni, să mergem pe el în descoperirea României prezisă de părinții nostri. Noi ne pregătim în aer, căci calea cerului este drum strămoșesc, bătut și resbătut de sufletul Românismului, purtat pe aripile speranței. Pe el vom înfălăni milioane de suflete frățești ce ne vor face escortă triumfală.

Prin zboruri deasupra regiunilor muntoase, înțeleg zboruri ca ori-și-care altele, în interiorul țării, care să aibă de scop: antrenamentul piloților și cu-

nașterea țării pentru ușurarea orientării pe direcțiuni indicate de necesități militare eventuale.

Dificultățile speciale ce întâmpină aviatorul militar care zboară peste regiuni muntoase obligă pe organizatorul militar conștient de o complexă pregătire pentru războiu și scrupulos pentru vieța aceluia al căror sacrificiu îl va cere într-o zi, ca micșorând caracterul sportiv de temeritate exclusivă a zborurilor deasupra munților, și dând acestor zboruri un caracter serios și rece de antrenament militar metodic, să garanteze cât mai mult reușita celor mai grele întreprinderi ce se pot cere aviatorului militar.

Nu doar că acesta nu este gelos de eroismul cerut de astfel de zboruri, sau că-i este indiferent prestigiul ce ar atrage asupra-i efectuarea lor în condițiunile actuale, în cari predomină sălbătăcia pericolului, dar el este înainte de toate patriot și renunță la vanitatea riscurilor de azi pentru a inspira cea mai deplină încredere aceluia, ce vor ca aviatorul militar plecat dela București, să ajungă cel puțin deasupra „Omului” semeț, aproape tot atât de sigur, cum zboară dela București la Târgoviște, pentru a aduce omagii stâncei osoase, celuiilalt „Om”, în orbitele căreia se reaprind ochii-fulgere, ca să lumineze zborurile aviatorilor noștri, aceste Genii moderne ale victoriei, care vor pluti, ca presimțiri de zile mari, printre cranile de piatră ale munților, care aștept de mult...

Prin zboruri deasupra regiunilor muntoase nu înțeleg demonstrațiuni iredentiste, căci calmul este cea mai demnă expresiune a dreptului celui mai tare. Poezia, fie ea chiar patriotică, mi se pare că implică contemplațiune, inacțiune slăbiciunea relativă, implică dorinți scumpe, într'adevăr, dar cari sunt din punct de vedere practic cu o treaptă mai jos decât voința și cu două mai jos decât putința.

Stat militar pe bază de naționalism, trebuie să facem tot ce ne asigură superioritatea militară asupra oricărui din eventualii inimi, armându-ne sufletele și brațele: Sufletele prin aspirațiuni și credință întinsă până la fanatism, de afirmare și expansiune a rasei, brațele, luând toate măsurile militare cari să facă orice războiu, câștigat din timp de pace, — rămânând războiului rolul de corolar.

Nu trebuie să ne lăsăm amăgiți de puterea de improvizare a Românului; se cuvine ca la această frumoasă calitate a rasei, să se facă apel numai atunci, când nu mai dispunem de timp, după ce l'am utilizat cu profit; se cuvine să rămână ca un ornament al sufletului neamului nostru, ca un lux sufletesc, iar nu ca singura speranță a zilei de mâine.

În pregătirea zborurilor militare deasupra regiunilor muntoase trebuie, în afară de materialul cel mai bun ca aeroplane, și parcuri transportabile cu cea mai mare ordine și repeziune să se procedeze în mod judicios în antrenamentul progresiv al piloților, în

amenajarea de platforme de aterisaj prevăzute cu semnale, acolo unde nu există, prin studii orografiei pe direcțiunile indicate și facerea de hărți speciale pentru aceste zboruri; prin adoptarea paracutului care singurul poate salvă pe pilot în zboruri de noapte sau ceață (războiu) deasupra munților. În fine întrebându-se metodă și anumite mijloace practice dictate de rațiunea și puterea de creare a organizatorilor obligați să le ia fără a mai aștepta exemplul străinătății de copiat, prin aceste considerațiuni s'ar ridică zborurile deasupra regiunilor muntoase la rangul de exercițiu militar, supremă probă militară a pilotului gata de războiu. Și este posibil.

Pentru a procedă metodic în ajungerea scopului dorit, ar fi bine să se utilizeze la început munți ale căror creștete se găsesc în interiorul frontierelor politice.

Să luăm, de pildă, munții Paringului, în Vâlcea. Acest masiv, cât și văile ce duc spre el, s'ar potrive de minune pentru sistematizarea zborurilor militare deasupra regiunilor muntoase. Masivul este destul de înalt, are la nord Valea-Lotrului și este caracterizat printr'un tablou destul de întins. Pe acest platou s'ar putea face o stațiune aeronautică cu instalațiunile ce va indica experiența în acest rol nou al Aviațiunei militare. Văile ce duc în masivul Paringului, s'ar potrive deasemenea pentru școală de făcut, deoarece sunt mult mai accesibile ca Valea Prahovei, care ar necesita crearea de mult mai multe platforme de aterisaj.

Așa cum văd eu chestiunea, ar urmă ca ofițerii aviatori cari și-au trecut brevetul superior la câmp, să facă pe rând câte o campanie de zboruri pe aceste văi-școală. Experiența ce vor căpăta în aceste zboruri, va servi pentru oricare altă direcțiune, atât ca zboruri propriu zis și observațiune, cât și ca organizare a trajeului. Experiența făcută pe aceste direcțiuni și acest masiv muntos, ar servi ca normă pentru o organizare intensivă în diferite alte zone muntoase.

Dacă propun ca acest fel de zboruri să devie sistem, nu este pentru că m'ași îndoi un moment că patriotismul, spiritul de improvizare și aptitudinile recunoscute ale aviatorilor noștri, nu ar fi în stare și altfel să justifice încrederea ce au creat. Cări vor fi însă limitele serviciilor de cari sunt capabili, atunci când vor putea uni în o justă proporțiune improvizarea cu prevederea în organizarea victoriei?

Dar, mai întâi, trecut-am noi oare aviațiunea de câmp, prin progresiunea ce precede în ordinea logică aviațiunea de munte? Avem noi totul în aviațiunea de câmp: oameni, material și doctrină în întrebuintărea strategică și tactică a acestei arme? Dacă da, să mulțumim cu recunoștință aceluia ce ne-au pus mai presus de ori-care din inimici noștri, și nici de cum mai prejos de datorile noastre ostășești și de speranțele națiunei.

Aviator.